
Урочисте засідання Вченої ради Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України

75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ

---

*Анатолій ЄРМОЛЕНКО, член-кореспондент НАН України,
директор Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України*

Історія Інституту філософії із самого початку нерозривно пов'язана з постаттю Григорія Сковороди. Повеєнне розв'язання «національного питання» в СРСР визначало його як українського філософа, відтак усі відомі на той час його рукописи було передано в Київ, а дослідження його спадщини доручили історикам філософської думки «на Україні».

Упродовж 75 років свого існування Інститут відіграє важливу роль у філософському житті України. У межах цієї наукової інституції з радянського марксизму (і часто всупереч йому) виникли провідні дослідницькі традиції сучасної української філософії; а за доби Незалежності зберігалися тяглість і розвиток цих традицій, спадкоємність та наступність поколінь дослідників у галузі філософії. Сьогодні ці дослідницькі традиції та традиції спілкування продовжуються і оновлюються, зокрема на підставі активізації конференцій, заснування міжвідділових семінарів для інституціонування нових напрямків дослідження зі своєю проблематикою, таких як політична філософія, філософія мови та мовлення, які перетворились на провідну парадигму сучасної філософії, та ін. Конкретизується стратегія міжнародної співпраці, зокрема через угоди з філософськими центрами Білорусі, Литви, Польщі, Франції, поглиблюється співпраця з науково-дослідницькими і науково-педагогічними установами Аргентини, Італії, Китаю, Німеччини, Південної Кореї, США та ін.

Працівники Інституту за підтримки Українського філософського фонду проводили Літні школи філософії, які допомогли фаховому зростанню філософів з усієї країни і сприяли зміцненню професійної співпраці. Наразі поживається активність Вищої школи філософії при Інституті, яка дедалі більше перетворюється на провідну інституцію України з підвищення кваліфікації філософських кадрів. В Інституті склалася також потужна традиція підготовки та публікації перекладів іноземної філософської літератури, що стало чинником інтеграції у світовий філософський простір. Для цього при Інституті було створено Раду наукового перекладу. Також Інститут проводить конкурси на кращу наукову працю в п'яти номінаціях.

Історію філософії в Україні останніх 75 років важко уявити без Інституту філософії, водночас історія Інституту була б зовсім іншою без співпраці з філософським факультетом Київського університету. Поряд із тим Інститут дедалі зміцнює зв'язки з Києво-Могилянською академією, Львівським національним університетом імені І. Франка, Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна, Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова та іншими науково-освітніми центрами України.

Сьогодні Інститут розвиває свою діяльність відповідно до нових викликів і парадигмальних змін. Структурно він складається із восьми наукових відділів, до складу яких входять 13 дослідницьких груп; у цих відділах працює 95 науковців — 2 члени-кореспонденти НАН України, 2 заслужені діячі науки і техніки України, 29 докторів та 55 кандидатів наук. При інституті працює 3 спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій з усіх філософських спеціальностей. За наукові розробки вченим Інституту було присуджено 2 Державні премії України в галузі науки і техніки, 6 премій НАН України імені видатних вчених та 2 Національні премії України імені Тараса Шевченка. У зв'язку з цим слід особливо відзначити Постанову Кабінету Міністрів України, 2006 року, у якій наголошується, що Інститут філософії імені Г.С. Сковороди має державоутворювальне значення. Як дослідницька інституція Інститут є платформою для розвитку дослідницьких програм у різних філософських дисциплінах, проте покликання Інституту як інституції — не лише у забезпеченні приросту фундаментального знання у галузі філософії, а й у підготовці наукових кадрів і збереженні філософського знання та його цінностей.

Руслан СТЕФАНЧУК, *Голова Верховної Ради України*

Прийміть щирі вітання з нагоди 75-річного ювілею головної установи з розвитку філософської думки в Україні.

Від початку створення ваш Інститут став провідним центром фундаментальних наукових досліджень, одним із лідерів суспільного життя України.

Нині у складі високоповажного колективу понад сто авторитетних науковців, серед яких академіки і члени-кореспонденти НАН України, доктори і кандидати наук, дійсні члени Нью-Йоркської академії наук та заслужені діячі науки і техніки України.

Приємно відзначити високий рівень професіоналізму, виняткову працездатність, прогресивні прагнення та новаторські підходи інститутської спільноти.

Бажаю вам і надалі плідних творчих пошуків заради розвитку вітчизняної наукової школи та сприяння входженню української світоглядної думки у європейське та світове філософське життя.

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ, *академік, президент Національної академії наук України*

Від імені Національної академії наук України щирі вітаю Вас, Анатолію Миколайовичу, і весь колектив Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України з 75-річчям від дня заснування.

Інститут має славу історію, пройшов довгий і достойний творчий шлях. Сьогодні він — загальновідомий центр філософських досліджень у нашій державі й відіграє важливу роль у формуванні та розвитку світоглядної сфери в Україні.

Високий авторитет і загальне визнання очолюваного Вами Інституту значною мірою зумовлені діяльністю наукових шкіл, добре знаних і в Україні, і за її межами. Значний внесок у розвиток гуманітарної сфери зроблено завдяки відданим праці багатьох поколінь науковців, серед яких академіки Павло Копнін, Михайло Омеляновський, Володимир Шинкарук, Мирослав Попович та багато інших.

Особливо приємно відзначити, що Інститут філософії з повним правом носить ім'я видатного сина українського народу, знаменитого філософа і гуманіста Григорія Сковороди.

Сергій ПИРОЖКОВ, академік НАН України, віце-президент НАН України

Анатолій Миколайович вже детально схарактеризував етапи становлення Інституту, тому я окреслю основні періоди розвитку Інституту. Перший — *період утворення* (1946–1960) — характеризувався тим, що філософська наука перебувала під жорстким контролем в плані ідеології та обмеженнями в плані творчої діяльності. Однак уже в той час були значні прогресивні досягнення співробітників Інституту, зокрема директор Інституту М. Омеляновський займався аналізом фізики початку ХХ століття і зробив значний внесок у взаємини природничих і гуманітарних наук. Також у цей період розпочалось розгортання в межах філософії світоглядів визначних представників української культури і науки. *Другий період* (1961–1990) — відзначається потужним професійним зростанням і кадровим зміцненням колективу Інституту, істотним розширенням і урізноманітненням тематики досліджень. У цей час сформувалась група науковців Київської філософської школи, початок якої заклав директор Інституту П. Копнін. Важливо також відзначити розгортання під його проводом нового напрямку — логіки наукового дослідження, а під проводом В. Шинкарука — дослідження філософських проблем людини. Важливо також відзначити, що висвітлення історії української філософії та культури було вперше поставлено на міцну базу першоджерел, і це також заслуга колективу Інституту. Вперше в Україні були запроваджені методи конкретної соціології, а також обґрунтовані соціологічні концепції, істотно відмінні від офіційних. Спочатку соціологічні підрозділи, які працювали в цьому напрямі, були об'єднані у відділення соціології цього Інституту, а наприкінці 1980-х років був утворений і окремих Інститут соціології. У 1991 році, на початку *третього періоду* розвитку Інституту була перебудована тематика і наукова організація Інституту відповідно до сучасних проблем трансформацій українського суспільства в контексті тенденцій світової філософської науки. Безумовно, період 2000-х років відзначається директорством М. Поповича, філософські інтереси якого охоплювали і логіку, і філософію науки, і теорію та історію культури, а його фундаментальна праця «Криваве століття» суттєво розширює наші знання про історичні кризи і події ХХ сторіччя.

За роки Незалежності науковці Інституту видали низку фундаментальних праць з актуальних проблем філософської антропології, філософії культури, естетики та філософії мистецтва, етики та багато інших. Ці люди заслужили сьогодні на нашу щирю подяку за свій науковий доробок.

Валерій СМОЛІЙ, академік, академік-секретар
Відділення історії, філософії та права НАН України

Відділення історії, філософії та права НАН України сердечно вітає усіх учених, усіх працівників Інституту з важливою віхою в житті установи — 75-річчям від дня заснування!

Інститут є спадкоємцем та гідним продовжувачем багатющих традицій української суспільної думки, творчої та наукової спадщини вітчизняних дослідників філософії та культури нашої держави з найдавніших часів до сьогодення. Роки незалежності України стали найбільш продуктивними для вашого Інституту. Зусиллями його вчених, їхньою спільною та невпинною працею він не лише зберіг, а й істотно примножив свої наукові здобутки і суспільне значення. Завдяки діяльності багатьох поколінь науковців, він став однією із ключових установ нашого відділення і головним центром філософської думки нашої держави. Впевнений, що колектив вашої установи й надалі продовжуватиме славні традиції минулих поколінь учених та сприятиме подальшому розвитку української соціогуманітаристики.

У святковий день ювілею бажаю кожному з вас міцного здоров'я, щастя, подальших творчих успіхів на науковій ниві на благо нашої Батьківщини — України!

Володимир БУГРОВ, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Від імені колективу Київського національного університету імені Тараса Шевченка — найщиріші вітання з нагоди 75-річчя заснування Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України!

Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України — це потужний центр розвитку української та світової філософської науки. Сьогодні в Інституті філософії продовжують розвиватися наукові школи з логіки і методології науки, історії філософії, філософської антропології, етики, релігієзнавства, які мають світове визнання.

Ми пишаємося багаторічними традиціями наукової, освітньої, культурної співпраці, широкій дружби й побратимства, що склалися між Інститутом філософії та Київським університетом, які вже 75 років крокують пліч-о-пліч. Учені Інституту філософії створили надійний фундамент філософської освіти, виховуючи вже не одне покоління науковців — доцентів та професорів, які нині працюють в Україні та далеко за її межами.

В Інституті філософії завжди працювали непересічні особистості, талановиті вчені та організатори науки, які зробили вагомий внесок до вітчизняної та світової філософської думки. Сьогодні їхню справу продовжують численні учні й послідовники — відомі вчені зі світовим ім'ям.

Яскравими сторінками спільної історії Інституту філософії та Київського університету стали наукові здобутки П.В. Копніна, В.І. Шинкарука, М.В. Поповича. Створена ними у 60-х роках ХХ століття Київська філософська школа продовжує і сьогодні єднати Інститут філософії та Київський університет.

Бажаю Вам, Анатолію Миколайовичу, та всьому колективі славетного Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України нових творчих звершень, підкорення нових філософських вершин, вагомих досягнень на ниві вітчизняної філософської науки, процвітання та многая літа!

Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ, академік НАН України, декан філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шановні колеги! Інститут філософії і філософський факультет Київського університету виникли в різні часи, але з моменту виникнення факультету в ньому

було започатковано такі дослідження, які потім розвивались саме в цьому Інституті. Так трапилось, що не тільки наші випускники ставали співробітниками Інституту, а й співробітники Інституту ставали деканами нашого факультету, а наші декани і професори — директорами Інституту. В ці часи, подеколи складні для філософії, ми завжди йдемо поряд. І сьогодні ми також поряд.

Я хочу побажати від імені всього колективу філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка процвітання нашому Інституту, нашому справжньому флагманові філософії. Ми на вас рівняємось! Усі наші спільні проекти йдуть тільки на благо — і Інституту, і факультетові. Хай вам щастить!

Василь КРЕМЕНЬ, академік НАН України, президент Національної академії педагогічних наук України, президент Товариства «Знання» України

Шановний Анатолію Миколайовичу! Щиро вітаю Вас і у Вашій особі колектив Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України з 75-річчям з дня створення!

Діяльність Інституту утвердила статус української філософської науки у структурі світової філософської думки, виокремила гуманістичність українського філософування у системі філософських течій світу. Від морально-етичних засад життєтворення Київської Русі, людиновимірних основ філософування професорів Києво-Могилянської академії та Григорія Сковороди, періоду культурологічних пошуків українського романтизму до сучасної філософії людиноцентризму національна філософська думка утверджує першість та цінність людини у світі, гуманізм як принцип соціальної діяльності, гармонію як основу життя.

Створення Інституту філософії при Академії наук УРСР ознаменувало вихід української філософії у простір розгалужених наукових досліджень, появу численних філософських шкіл, у витоків яких стояли П. Копнін, В. Шинкарук, М. Попович, та народження плеяди яскравих і неповторних філософів, кожен з яких уособлює неповторний вимір українського інтелектуалізму й доповнює загальне панно національного духу.

Нині вчені Інституту — орачі ниви сучасної філософської проблематики, гідно відповідають на виклики сьогодення. А це означає неперервність української інтелектуальної традиції й утвердження передумов суб'єктності України.

Василь КУШЕРЕЦЬ, доктор філософських наук, президент Університету сучасних знань, голова правління Товариства «Знання» України

Нещодавно ми відзначали Міжнародний день філософії, а вже сьогодні розпочинається рік пам'яті Г.С. Сковороди. Все це свідчить про неминущу цінність філософії загалом та вашого Інституту зокрема. Саме філософи формують суверенну духовність народу — «дух, що тіло рве до бою, рве за поступ, щастя й волю»!

Ми в Товаристві «Знання» вдячні за спільну діяльність, особливо за читання пам'яті Шинкарука. Дякуємо вам за все!

Станіслав ДОВГІЙ, академік НАН України, президент Національного центру «Мала академія наук України»

Колеги, вітаю нас усіх із річницею!

Я кажу «нас», оскільки 75-річчя Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України — це важливе свято для Малої академії наук. Із цих 75 років шляхом, який торує Інститут філософії, 10 років ми йдемо разом — у надійному освітньому партнерстві, плідному на спільні проєкти та фантастичні здобутки!

Разом ми створили відділення філософії та релігієзнавства в рамках Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів МАН України. Разом започаткували секції «Філософія» і «Теологія, релігієзнавство та історія релігії».

Маємо і натхненні плани на майбутнє: до 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди плануємо створити портал на честь цієї визначної постані в контексті української філософії.

Ми вдячні науковим співробітникам Інституту за експертну і методичну підтримку, адже з моменту започаткування секцій III етап конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт не обходиться без їхньої залученості. Тому я дуже радий бути сьогодні тут і щасливий привітати всіх нас із пройденим шляхом. Ми підкорили безліч вершин, але я впевнений, що найвищі — попереду.

Юрій ШЕМШУЧЕНКО, академік НАН України,
директор Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

Колектив Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України щиро вітає зі славним ювілеєм — 75-річчям з дня заснування Інституту!

За час свого існування Інститут став центром філософських досліджень у нашій державі, дієвим координатором розвитку філософії найвищої кваліфікації для НАН України та закладів вищої освіти країни.

Про великий інтелектуальний, науковий потенціал Інституту свідчить наявність у його складі науковців, чия праця і чий імена відомі в Україні та за її межами.

Колектив Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України щиро вдячний за творчу співпрацю між нашими установами, особливо у дослідженнях проблематики філософії права.

У цей ювілейний день бажаємо вам великих творчих успіхів, зміцнення авторитету вашої наукової установи, доброго здоров'я та усього найкращого, що може бути в нашому житті.

Віктор АНДРУЩЕНКО, ректор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Прийміть найщиріші вітання від колективу Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з нагоди святкування 75-ї річниці з дня заснування провідної установи з розвитку філософської науки в Україні — Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України.

За роки свого існування Інститут провів багато досліджень та видав багато фундаментальних праць з усіх проблем філософської науки — філософської антропології, логіки, методології та філософії науки, соціальної філософії, філософії культури, етики та естетики, історії української та зарубіжної філософії, філософських проблем релігієзнавства.

Бажаємо Інституту подальшого розвитку і процвітання, нових наукових звершень та відкриттів!

Георгій ПАПАКІН, доктор історичних наук, директор Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України

Ми як Інститут значно молодші, тому дуже радіємо спільній праці та проектам. Один з таких проектів — це «Ucrainica Mediaevalia», видання та читання. Весь наш колектив щиро вітає таку співпрацю з вами!

Щиро зичимо нових звершень та успіхів!

Євген ГОЛОВАХА, член-кореспондент НАН України, директор Інституту соціології НАН України

Я — «син філософського полку», адже все моє життя було сповнене філософами, а найближчі друзі моїх батьків — це співробітники Інституту, як-от Павло Копнін. Коли наприкінці 1970-х я був головою ради молодих філософів, Анатолій Миколайович як раз прийшов до аспірантури. З-поміж близько 50 аспірантів я звернув увагу саме на нього, адже він з воістину філософським здивуванням поглядав на світ. Відтоді ми й товаришуємо. Але це не лише моя особиста історія — Інститут філософії — не просто інститут, з яким співпрацює Інститут соціології, це інституція, з якою ми зростаємо разом.

За Інститутом філософії — майбутнє! З чим я вас і вітаю! І бажаю успіхів!

Олександр МАЙБОРОДА, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України

Ви були і залишаєтеся провідним науковим центром України у галузі філософських наук. Ваші здобутки в царині філософської антропології, логіки, методології та філософії науки, історії української та зарубіжної філософії, філософських проблем релігієзнавства, ваші книги та періодичні видання, що виходять з-під пера ваших вчених, поповнюють скарбницю української наукової спадщини, стають міцною теоретичною і методологічною основою для розвитку усіх галузей наукового знання та високо цінуються українським суспільством. За час свого існування Інститут став одним з головних осередків формування вітчизняної інтелектуальної еліти, моральний авторитет якої заслужено визнають у нашій країні та у світі.

Шановні колеги, зичимо вам нових успіхів у вашій праці.

З повагою, від імені директора Олега Рафальського і колективу Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України.

Олесь ДОНІЙ, політик і громадський діяч, депутат ВРУ 6-7-го скликань, голова Центру досліджень політичних цінностей

Як ви знаєте, я не філософ, а історик за фахом. Але співпраця з філософами для мене дуже вагома — в цій залі близько 20 осіб, з якими ми спільно видавали книжки, організовували конференції, запускали YouTube-програми. Неймовірно вам вдячний за те, що ви є продуцентами думок, оскільки, як на мене, з цим зараз найбільша проблема у країні. Ваш потенціал — надолужити імплементацію цих думок в наше суспільство. Наша організація всіляко цьому сприятиме, і на наступний рік у нас великі плани щодо ювілею Григорія Савича Сковороди, які, сподіваюсь, ми будемо втілювати спільно!

Вітання надійшли також від *Центру гуманітарної освіти НАН України, Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України та інших установ і ВНЗ України.*